

Уркевич В.Ю.,

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого,

професор кафедри земельного та аграрного права

Природоресурсне право та правове регулювання використання земельних ділянок для органічного сільськогосподарського виробництва

Правові та економічні основи виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини, забезпечення належного функціонування ринку органічної продукції визначені Законом України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 3 вересня 2013 р., № 425-VII (далі – Закон). Оскільки при виробництві органічної сільськогосподарської продукції використовуються відповідні земельні ділянки, то охарактеризуємо правове регулювання використання таких земель, норми щодо чого належать до природоресурсного права.

Так, ст. 23 Закону регламентує, що оцінка придатності земель (грунтів) для виробництва органічної продукції та сировини здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі охорони земель (тобто Міністерством екології та природних ресурсів України). Порядок такої оцінки має затвердити Кабінет Міністрів України. Оцінка придатності земель (грунтів) здійснюється з метою отримання незалежної від зацікавлених сторін (суб'єктів господарювання, що здійснюють виробництво, перевезення, зберігання та реалізацію органічної продукції, сировини) об'єктивної інформації про стан земельних ділянок, встановлення їх придатності для виробництва органічної продукції та сировини, придатності для виробництва окремих культур.

Очевидно, що оскільки йдеться про оцінку придатності земель (грунтів) для виробництва органічної продукції та сировини, то маються на увазі землі сільськогосподарського призначення, адже лише для них ґрунтова

характеристика має вирішальне значення. Результати оцінки земель (грунтів) враховуються при загальній оцінці відповідності виробництва органічної продукції й отриманні її виробником сертифікату.

Як зазначають фахівці, на даний час в Україні залишилось чотири невеликих регіони, де ґрунти ще не забруднені до небезпечних меж і де можливе вирощування екологічно чистої продукції на рівні найсуворіших світових стандартів: 1) Північно-Полтавський – охоплює більшу частину Полтавської області, північно-західні райони Харківської області, південно-західні райони Сумської області, південно-східні райони Чернігівської області та східні райони Київської та Черкаської областей; 2) Вінницько-Прикарпатський – тягнеться широкою смугою близько 100 км від м. Попельня Житомирської області й простягається до півночі Вінницької, Хмельницької та Тернопільської областей у напрямку до м. Львова; 3) Південно-Подільський – включає невелику південно-східну частину Вінницької області, південно-західну частину Кіровоградської області, північ Миколаївщини і північну половину Одеської області; 4) Північно-східно-Луганський – охоплює два райони Луганської області [3]. Саме в межах цих регіонів земельні ділянки й мають використовуватися передусім для органічного сільськогосподарського виробництва.

Проте до сьогодні згаданий Порядок оцінки придатності земель (грунтів) для виробництва органічної продукції та сировини Кабінетом Міністрів України не затверджено. На офіційному веб-сайті Міністерства аграрної політики та продовольства розміщено лише проект відповідної постанови Уряду України [2]. Передбачається, що буде проводитися оцінка придатності всіх сільськогосподарських угідь на землях сільськогосподарського призначення, які використовуються для ведення: (а) товарного сільськогосподарського виробництва, (б) підсобного сільського господарства, (в) фермерського господарства та (г) особистого селянського господарства і які використовуються або їх передбачається залучити для виробництва органічної продукції і сировини. Порядок враховуватиме природно-кліматичне зонування земель і регламентуватиме взаємовідносини

в системі «агроландшафт – ґрунт – технології – рослина». Основою для встановлення критеріїв якості таких земель будуть показники якості ґрунтів, рослин та віддаленість земель від джерел забруднення. Тобто фактично буде враховано попереднє використання відповідних земель й наявна екологічна ситуація. Це дозволяє погодитися з думкою П. Ф. Кулинича, що ґрунти таких сільськогосподарських угідь за своїми продуктивними та екологічними характеристиками мають відповідати визначеним законодавством критеріям (нормативам) [1, с. 416]. За результатами проведення оцінки буде видаватися висновок щодо придатності земель (ґрунтів) для виробництва органічної продукції та сировини, строк дії якого складатиме п'ять років.

Викладене дозволяє стверджувати про невідкладну потребу затвердження Кабінетом Міністрів України Порядку оцінки придатності земель (ґрунтів) для виробництва органічної продукції та сировини, адже його відсутність фактично робить неможливим у даний час визнання відповідного сільськогосподарського виробництва органічним та його сертифікацію.

Перелік використаних джерел:

1. Кулинич П. Ф. Виробництво органічної та екологічно чистої сільськогосподарської продукції: земельно-правові аспекти / П. Ф. Кулинич // Держава і право: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. – К., 2009 – Вип. 43. – С. 414-429.

2. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку оцінки придатності земель (ґрунтів) та встановлення зон виробництва органічної продукції та сировини, Критеріїв якості земель (ґрунтів), їх придатності для виробництва органічної продукції та сировини, придатності для виробництва окремих культур» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/14405>

3. Созінов О.О. Агросфера України у ХХІ столітті / О.О. Созінов // Вісник НАНУ. – 2001. – №10 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnyk-nanu.kiev.ua/2001-10/3.htm>